

De student met dyslexie scherp in beeld

Hoe een groot ROC toch een kleinschalig dyslexiebeleid kan voeren

Voorjaar 2014: vol verwachting stapt Tom het Albeda College binnen. Hij heeft zijn vmbo-diploma al bijna in zijn zak en komt nu kennismaken met het mbo. Zijn droom is het starten van een eigen zaak. Maar Tom heeft een probleem: hij is dyslectisch. Zou zo'n grote school daar rekening mee houden?

Een herkenbare situatie: hoe organiseer je als grote school een coherent en overkoepelend dyslexiebeleid om de student met dyslexie in beeld te krijgen en hem zo goed mogelijk te begeleiden?

Hoe zorg je er voor dat alle betrokkenen goed geïnformeerd zijn, dat het beleid praktisch is en de informatie toegankelijk en glashelder?

In dit artikel beschrijven Willy Korteweg en Joyce in 't Veld de antwoorden van het Albeda College in Rotterdam.

Op het gebied van dyslexie was er binnen het mbo, en dus ook bij het Albeda College, voorheen geen duidelijk beleid. Wel was het college al jaren in het gelukkige bezit van twee orthopedagogen en een testteam. Het testteam deed een eerste screening en bij dyslexievermoedens volgde een officiële test bij de orthopedagogen, die daarnaast ook voorlichting gaven. Bij een positieve uitslag kreeg de student een pasje.

Wat gebeurde er vervolgens? Niet genoeg. De student was 16 jaar of ouder en dan viel er toch niets meer aan zijn dyslexie te doen: vaak kreeg hij niet meer aangeboden dan extra tijd en vergroting van het lettertype bij een toets. Voor meer begeleiding was de student afhankelijk van de passie en interesse van de docent of teamleider. Al waren er op een aantal plaatsen mooie initiatieven. Ook voor de docent was het lang niet altijd duidelijk waar hij met zijn vragen terecht kon.

De komst van het PROTOCOL DYSLEXIE en de CENTRALE EXAMINERING NEDERLANDS, REKENEN EN ENGELS NIVEAU 4 heeft er bij het Albeda College voor gezorgd dat men na is gaan denken over een praktisch uitvoerbaar dyslexiebeleid.

De start

Allereerst kregen beide orthopedagogen de taak het algemene MBO PROTOCOL DYSLEXIE te vertalen naar een

concreet ALBEDA PROTOCOL. Om ervoor te zorgen dat dit ALBEDA PROTOCOL landde op de werkvloer, moesten verdere stappen worden gezet.

Onder de paraplu van het ALBEDA KENNISCENTRUM TAAL EN REKENEN (in 2010 opgericht ten behoeve van de professionalisering docenten taal en rekenen) is in 2012 een werkgroep dyslexie van start gegaan. Taalexperts, orthopedagogen, taal- en zorgcoördinatoren namen het initiatief om ervoor te zorgen dat voor zowel docenten als studenten het ALBEDA PROTOCOL DYSLEXIE een hanteerbaar spoorboekje werd dat toegankelijk en uitnodigend zou zijn.

Na een interessante voorlichting door een docent, brengt Tom zijn dyslexie ter sprake. De docent reageert positief, licht hem in over het beleid en geeft hem aan het eind van het gesprek een vrolijk gekleurde folder mee.

Het hele beleid in leesbare folders

Het spoorboekje heeft uiteindelijk vorm gekregen in twee folders. Als eerste een folder voor de student met daarin informatie over de manier waarop hij een ALBEDA DYSLEXIEPAS verkrijgt, de faciliteiten waarvan de student gebruik zou kunnen maken én de verwachtingen die het Albeda College heeft van een student met dyslexie.

Het spoorboekje heeft uiteindelijk vorm gekregen in twee folders, een voor studenten en een voor docenten

De folder voor de student

Deze folder is reeds op de Open Dagen beschikbaar voor de toekomstige student van het Albeda College. De student heeft recht op de faciliteiten die genoemd worden in het protocol: **tijdsverlenging**, **verklanking**, een **aparte ruimte** en **mondelijke herkansing van schriftelijke toetsen**. Ook wordt aangegeven dat de student alleen gebruik mag maken van verklanking bij de Centrale Examinering als hij bij eerdere toetsing al ervaring opgedaan heeft met verklanking. Boven genoemde faciliteiten moeten natuurlijk wel op de dyslexiepas van de student vermeld staan.

Verder wordt ook duidelijk gemaakt dat een student met dyslexie zelf verantwoordelijk is voor zijn leerproces: de student meldt zelf dat hij dyslectisch is of denkt te zijn, maakt een afspraak met de contactpersoon dyslexie, vertelt van welke faciliteiten hij gebruik wenst te maken en meldt bij zijn stagebedrijf dat hij dyslectisch is. Bij een student van niveau 1 of 2 zal dit proces meer sturing behoeven.

Het Albeda College is daarnaast ook helder in wat ze de student niet kan bieden: geen remediëring, maar wel begeleiding met behulp van een account voor het digitale taalprogramma MUISWERK.

De folder voor de docent.

De folder voor de docent geeft inzicht in de procedures rond de dyslectische student. De docent weet welke rollen er binnen het dyslexieproces zijn en welke wegen er bewandeld moeten worden.

Welke rollen zijn er allemaal?

1. De intaker

Een goed dyslexiebeleid begint bij de poort. Bij de intake moet er al gevraagd worden of de student dyslexie heeft of vermoedt hier last van te hebben. Een eventuele aanvraag voor een dyslexiepas kan dan meteen in gang worden gezet. Verslaglegging in het leerlingvolgsysteem vormt het begin van de dossiervorming en zorgt ervoor dat alle collega's binnen een team op de hoogte zijn van de dyslexie van de betreffende student: ze kunnen in één oogopslag zien op welke faciliteiten een student recht heeft.

2. De contactpersoon dyslexie

Deze contactpersoon bekleedt een spilfunctie. Per team wordt een contactpersoon aangewezen die aanspreekpunt is voor het dyslexiebeleid in het team: hij vraagt een onderzoek aan, overlegt met studenten en communiceert over de faciliteiten bij examinering. De contactpersoon overlegt met het team van de opleiding én met de examenverantwoordelijke.

3. De taalcoördinator

Een overkoepelende rol binnen het dyslexiebeleid is toegewezen aan de taalcoördinator: deze vormt het branchebrede aanspreekpunt voor docenten en onderwijsleiders. De coördinator houdt contact met de sleutelfiguren in de branche, de toetsleider COE, met de branchedirectie, de orthopedagogen en het Kenniscentrum. Verder zorgt deze coördinator voor voorlichting en brengt student en contactpersoon dyslexie bij elkaar.

4. Het management

Tenslotte heeft ook het management een rol binnen het dyslexiebeleid: bij hen ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering en voor voldoende facilitering. Uitvoering van dit beleid vergt immers ook tijdsinvestering.

De kleine lettertjes

Voordat de folders uitgedeeld zijn bij de diverse branches, heeft de juridische afdeling en de afdeling communicatie er zorgvuldig naar gekeken. Ze zijn gecontroleerd op onjuistheden, ambiguïteit en transparantie, zodat de kaders voor alle partijen eenduidig zijn.

De miniconferentie

Hoe kon de werkgroep belanghebbenden bereiken? Het leek ons een goed idee om in het auditorium een

Om de docenten ook professioneel te scholen heeft het Kenniscentrum een training georganiseerd waarin een orthopedagoge docenten praktische middelen aanreikte voor het omgaan met dyslectici

miniconferentie te organiseren. We hebben branchedirecteuren, onderwijsleiders en collega's uitgenodigd. De conferentie had een aantrekkelijk programma: diverse (oud) studenten vertelden tijdens een interview over hun ervaringen met dyslexie. Het was niet alleen maar kommer en kwel: juist omdat je zo je best moest doen, werd je een krachtige persoonlijkheid en kon je trots zijn op wat je bereikt had.

Een externe orthopedagoog zette hun verhalen in een fraai theoretisch kader.

Daarna werden de folders gelanceerd door de voorzitter van de werkgroep, was er veel gelegenheid tot vragen stellen en kregen we tot slot een muzikaal optreden van een voormalige student, die - niet gehinderd door zijn dyslexie - een eigen bedrijfje heeft opgezet.

Claroread

Onze studenten hebben recht op verklanking als dat op hun pasje staat. Omdat het verklankingsprogramma CLAROREAD voor alle studenten toegankelijk hoort te zijn, heeft het Albeda College een Albedabrede licentie aangeschaft. De ICT-afdeling heeft ervoor gezorgd dat dit op het netwerk gezet werd.

Trainingen voor docenten

Om de docenten ook professioneel te scholen heeft het Kenniscentrum een training (van drie dagdelen) georganiseerd waarin een orthopedagoge docenten, naast theorie, praktische middelen aanreikte voor het omgaan met dyslectici. Ook is in trainingen aandacht besteed aan de beleidskant van dyslexie en het omgaan met CLAROREAD.

De feiten

We zijn een half jaar verder. Wat is er nu concreet bereikt? Om hier een beeld van te geven, kijken we naar de branche Handel en Commercie. Met de twee folders in de hand is de taalcoördinator met haar werkgroep aan de slag gegaan. Met elkaar zorgden ze ervoor dat er met ingang van schooljaar 2014-2015 een praktisch uitvoerbaar dyslexiebeleid is georganiseerd.

In overleg met het management is als eerste besloten om het onderwerp dyslexie en examinering aan de wettelijke verplichtingen te laten voldoen. Per team werd in bovengenoemde

branche een contactpersoon met dyslexie aangesteld, gefaciliteerd voor 40 klokuren per jaar.

Laptops

Om verklanking van de instellingsexamens mogelijk te maken, zijn er per locatie vijf examenlaptops aangeschaft met CLAROREAD, echter zonder Internet. Dit om te voorkomen dat de student in de verleiding komt om verklankte toetsen naar zijn eigen mail te sturen. Teams kunnen deze laptops reserveren via de examenverantwoordelijke.

De student en Claroread

Vorig jaar heeft het team van de opleiding ondernemer een aantal keren proefgedraaid met CLAROREAD. Onlangs zijn daar de eerste kwalificerende examens met verklanking afgenomen. De resultaten zijn bevredigend, maar de ervaringen van de studenten zijn divers:

Een van de studenten, ondernemer niveau 4, vond de verklanking fijn; een andere student van dezelfde opleiding zei dat hij gek werd van de verklanking en hij heeft zijn examen op de normale manier af gemaakt.

Andere afspraken

Mondeling herkansen van schriftelijke toetsen gebeurt alleen bij een ultieme herkansing, omdat dit veel extra werk oplevert. Alle toetsen worden aangeleverd in Arial 12 en op regelafstand 1,3, omdat dit voor de meeste dyslectische studenten het prettigst leest.

Bij schrijftoetsen mag de dyslectische student meer taalverzorgingsfouten maken dan de reguliere student. Dit is bij de branche Handel en Commercie eenvoudig te realiseren: taalverzorging wordt apart getoetst en de dyslectische studenten moeten bij deze toets wél aan de normale eisen van het kwalificatiedossier voldoen. Alle afspraken zijn vastgelegd in het handboek taal en rekenen.

De tussenstand

Het aantal dyslectische studenten is geïnventariseerd, de dyslexiepassen zijn aangevraagd, het contact tussen contactpersoon en student met dyslexie is gelegd. Voorlichting aan de studenten en kennismaking met verklanking staat op de agenda. De contactpersonen dyslexie hebben in hun teams het beleid toegelicht en er is ook aandacht voor de dyslectische

student in de klas. Het komt niet meer voor dat een docent MVT een student laat voorlezen, terwijl dat op zijn dyslexiepas nadrukkelijk wordt afgeraden. Kortom: er is een goede start gemaakt, de student met dyslexie weet waar hij aan toe is en bij wie hij moet zijn. Hij staat niet alleen met zijn probleem. Ook bij andere branches zijn vergelijkbare stappen gezet.

November 2014, het is toetsweek bij de opleiding ondernemer. De docent heeft de examenlaptop klaar gezet en controleert het dyslexiepasje van Tom. Vol vrouwen maakt Tom zijn examens op de speciale laptop. Hij is blij dat er een aparte ruimte is gereserveerd. Na afloop vraagt de contactpersoon naar zijn ervaringen.

De winst voor de dyslectische student

Het beleid binnen iedere branche is hetzelfde; al zijn er kleine accentverschillen. Dit heeft ervoor gezorgd dat de neuzen bij iedereen dezelfde kant op staan. Die uniformiteit biedt de mogelijkheid voor onderlinge uitwisseling, scholing en good practices. Inmiddels is wel duidelijk geworden dat dé oplossing voor de student met dyslexie niet bestaat: wat bij de een werkt is bij de ander geen succes; flexibiliteit in de (grote) organisatie is geboden.

Samenvattend: voor de student zijn de lijnen helder, hij weet zijn rechten, maar kent ook z'n verantwoordelijkheden. Tenslotte voelt de student met dyslexie zich steeds meer gezien binnen het grote ROC. Dat is een enorm winstpunt.

*Willy Korteweg
Joyce in 't Veld*

De auteurs zijn werkzaam bij het Kenniscentrum taal en rekenen van het Albeda College in Rotterdam

*Correspondentie:
W.Korteweg@albeda.nl*